

תאריך: יג' אדר א', תשע"ד 13/02/2014
סומן: כ-13-12168

לכבוד
ח"כ אבישי ברוורמן
יו"ר ועדת הכלכלה

נכבדי שלום רב,

הנדון: קריאה לצמצום הפטור מחוק ההגבלים העסקיים כך שלא יחול על המשווקים של התוצרת החקלאית

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר) ותנועת הצרכנים, הריני לפנות אליך כדלקמן:

1. כידוע, בימים אלה מונחת על שולחן ועדת הכלכלה הצעה לתיקון חוק ההגבלים העסקיים אשר תכליתה צמצום הפטור מהחוק שמוחל כיום על תוצרת חקלאית.
2. המשמעות של צמצום הפטור הינה שמרבית המשווקים של התוצרת החקלאית יהיו כפופים לחוק ההגבלים העסקיים ומשכך לא יוכלו לתאם מחירים, להתקשר בהסכמים כובלים או להתנהל באופן הפוגע בתחרות. יש לציין ששינוי זה תואם את הפרקטיקה הנהוגה בכל העולם, לפיה משווקים לא זכאים ליהנות מהקלות המתאפשרות למגדלי התוצרת חקלאית.¹
3. אולם, כפי שכבר התרענו בעבר, הדרך שנבחרה לתיקון החוק איננה אפקטיבית ואף עשויה להוות חרב פיפיות עבור הציבור עליו היא נועדה להגן מלכתחילה – ציבור החקלאים האמיתיים, עובדי האדמה וציבור הצרכנים כאחד.
4. לכן, אנו קוראים לשינוי הצעת החוק בהתאם לעקרונות שיפורטו להלן, על מנת שהתיקון, אשר מנסה לקרום עור וגידים כבר למעלה מ-15 שנה ואשר מדי פעם מטורפד על ידי גורמים בעלי עניין, יגשים את תכליותיו.
5. מכיוון שאנו מתנגדים בתוקף לכל ניסיון לפגוע בקידום התחרות בתחום החקלאות, אנו אף מתנגדים להצעה שעלתה בשבוע שעבר מפי גורמים אשר לכאורה מייצגים את ציבור החקלאים, לפיה יש להרחיב את הפטור מהחוק, כך שיחול אף על גופיים חקלאיים אשר

¹ ורד דשא "הפטור החקלאי בחוק ההגבלים העסקיים: מחקר השוואתי והרהורים על היקף תחולת הפטור" הפרקליט נא 349, 353 (התש"ע).

מעורבים בהם גורמי שיווק של תוצרת חקלאית. **קבלת הצעה זו תאיין הלכה למעשה את הצעת תיקון הפטור מהחוק.**

6. לא למותר להוסיף, כי לפי פרסומים שונים בתקשורת,² חלק מחברי ועדת הכלכלה מקיימים בימים אלה ישיבות פרטיות עם אותם גורמים, אשר טוענים שהם מייצגים את החקלאים, על מנת להגיע עמם לפשרה ומשכך נדמה כי הם רואים את הצעתם כהצעה לגיטימית.

7. למרות שהגורמים אשר נלחמים להרחבת הפטור מציגים עצמם כנציגי החקלאים, הרי שלאור אופי הבקשה שלהם ברי כי **הצעתם נוגדת באופן חריף את האינטרסים של החקלאים וטובתו של הציבור הרחב**. שהרי, הרחבה זו בהכרח תוביל לשימור המצב בו גורמים מאוד חזקים בשוק החקלאות, ביניהם הסיטונאים של הסחורה החקלאית, נהנים מפטור מחוק ההגבלים העסקיים שלא לצורך, באופן המעקר את כוונת החוק וסותר את מטרותיו.

8. על מנת להבין את ההשלכות החמורות של פטור זה, יש לחדד את ההבחנה בין גורמים שונים בשוק התוצרת החקלאית. כל תוצרת חקלאית מיוצרת על ידי **חקלאי** שנחשב ל'מגדל', לאחר מכן, על מנת שהתוצרת תגיע לצרכן בזמן, עליה לעבור **לגורם שיווקי** שאחראי להפיץ אותה באופן סיטונאי, כך הסחורה מגיעה **לקמעונאי** אשר מוכר את התוצרת לצרכן.

9. לפי הפטור הקבוע היום בחוק, למשווקים ולמגדלים מותר ליצור ביניהם הסדרים כובלים. כך **נוצר מצב עגום בו הפטור לא באמת משרת את אלו הזקוקים לו ביותר**; שהרי, כאשר המשווקים יכולים לתאם ביניהם מחירים, אין שום משמעות לעובדה שאף המגדלים יכולים לעשות זאת.

10. לכן, ראוי היה כי התיקון לחוק אף יביא לתיקון עולם ויפסיק להעניק יתרון לגורמים המשווקים, **גורמים אשר באופן מובהק חזקים פי כמה מהמגדלים**. שהרי, במצב בו יחסי הכוחות מלכתחילה אינם מאוזנים, אין סיבה להעניק יתרון לגורם החזק יותר במערכה.

11. לתיאום המחירים בין המשווקים השלכה דרקונית על החקלאים, אשר נאלצים למכור את סחורתם במחירי רצפה, משום שידוע להם שאף משווק לא יציע להם סכום גבוה מכך. בנוסף, לתיאום זה אף השלכה על עלות התוצרת החקלאית לצרכן, שהרי בסופו של יום, המשווקים הם אלו שקובעים את מחיר הקנייה של הסחורה, מבלי שזה קשור להיצע או לביקוש שלה.

² אורה קורן "הלובי החקלאי נגד הממשלה: מנסה לצמצם את החלת חוק ההגבלים על הענף" **TheMarker** 06.02.2014 www.themarker.com/news/1.2236655; אורה קורן "ביטול הפטור לסיטונאים מחוק ההגבלים טוב לחקלאים ולצרכנים" **TheMarker** 09.02.2014 www.themarker.com/news/macro/1.2238592

12. לאור כל זאת, ברי כי אין לאפשר פטור גורף מתחולת החוק. באם טענת "נציגי" החקלאים נכונה, ואכן מגדלים רבים מוחזקים על ידי חברות השיווק, יש לשקול הענקת פטור באופן פרטני, תוך תשומת דגש רבה על שיקולי תחרותיות. במילים אחרות, אין לתת לגורם שיווקי אשר באופן שולי אף מחזיק בגורמי גידול תוצרת חקלאית, ליהנות מהפטור.

13. על מנת להגן על האינטרסים של החקלאיים האמיתיים ושל הציבור, אשר למעשה הינם החוליה החלשה ביותר בשרשרת ייצור התוצרת החקלאית, יש לאפשר פטור רק בהתקיים החריגים הבאים:

א. יש לתת פטור סוג ספציפי למגדלים שנתח השוק שלהם אינו עולה על 15% (פטור זה יחול הן על שלב הגידול והן על שלב העיבוד של התוצרת החקלאית).

- בכל מקרה, אין לאפשר למגדל שהינו מונופול בענף מסוים לזכות בפטור שכזה.
- ב. משווקים יוכלו לזכות בפטור מהחוק, רק אם נתח השוק שלהם אינו עולה על 15%.
- בכל מקרה, אין לאפשר למשווק שהינו מונופול בענף מסוים לזכות בפטור שכזה.
- הסדר כובל אופקי בין כל סוג של משווק, גם אם הוא משווק-מגדל, הינו אסור.
- ג. רק גורם שיותר מ-75% מהכנסותיו הינן מגידול תוצרת חקלאית ייחשב ל"מגדל".

14. לסיכום, מחובתך כנציג ציבור לדאוג לקידום התחרות בענף החקלאות, תחרות אשר תוביל באופן ישיר להפחתת יוקר המחיה בחלק מרכזי וחשוב כל כך בסל ההוצאות של משקי הבית בישראל. קידום התחרות בענף לפי הצעתנו מגינה, מטפחת ומחזקת יחסית את כוחם של החקלאים באופן שיוכלו להתקיים ולפרוח יחד עם התחרות לרווחתם ולרווחת הציבור כולו.

15. על מנת לשמור על שני האינטרסים הללו – הן של החקלאים והן של ציבור הצרכנים – יש לשנות את החוק כך שיתחשב בעקרונות שפורטו במכתב זה. עקרונות המבוססים על האידיאל לפיו אין לאפשר פטור מחוק ההגבלים העסקיים לגורמי שיווק התוצרת החקלאית, פטור אשר בפועל הם אינם זקוקים לו ואשר כבר היום מנוצל לרעה על ידיהם.

16. נשמח לעמוד לשירותך לשאלות ולפרטים נוספים אודות הקריטריונים החסרים בתיקון המוצע לחוק ההגבלים העסקיים.

בכבוד רב,

נילי אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר
התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

איציק אלרוב
ממייסדי מחאת הקוטג'י
תנועת הצרכנים